

КОНВЕНЦИЯ за физическа защита на ядрения материал

Ратифицирана с Указ № 341 на Държавния съвет от 3.02.1984 г. - ДВ, бр. 12 10.02.1984 г. Обн., ДВ, бр. 44 от 9.06.1987 г. В сила от 8.02.1987 г.

Държавите - участнички в тази конвенция, признавайки правото на всички държави да развиват и използват атомната енергия за мирни цели и тяхната законна заинтересуваност от възможната полза при използването на атомната енергия за мирни цели, убедени в необходимостта от съдействие за развитието на международното сътрудничество в използването на атомната енергия за мирни цели, желаяйки да предотвратят потенциалната опасност от незаконно заграбване и използване на ядрения материал, убедени, че правонарушенията по отношение на ядрения материал предизвикват сериозна загриженост и че съществува остра необходимост от вземане на ефикасни мерки, предвиждащи предотвратяване и разкриване на такива правонарушения и наказания за тях, съзнавайки необходимостта от международно сътрудничество за разработване, в съответствие с националното законодателство на всяка държава - участничка в тази конвенция, на ефикасни мерки за физическа защита на ядрения материал, убедени, че тази конвенция трябва да съдействува за безопасно пренасяне на ядрения материал, подчертавайки също важността от физическа защита на ядрения материал при неговото използване, съхраняване и превозване в страната, признавайки важността на ефикасната физическа защита на ядрения материал, използван за военни цели, и разбирайки, че този материал се намира и ще се намира под строга физическа защита, се съгласиха за следното:

Член 1. За целите на тази конвенция:

а) "ядрен материал" означава плутоний, с изключение на плутония с концентрация на изотопите повече от 80% по плутоний-238, уран-233, уран, обогатен с изотопи уран-235 или уран-233, уран, съдържащ смес от изотопи, срещащи се в природата под форма, отличаваща се от рудата или рудните остатъци, и всякакъв материал, съдържащ един или повече от горепосочените елементи;

б) "уран, обогатен с изотопи уран-235 или уран-233" означава уран, съдържащ изотопи уран-235 или уран-233 или двата изотопа в такова количество, в което превишаването на процентното отношение на сумата на тези изотопи към изотопа уран-238 е по-високо, отколкото отношението на изотопа уран-235 към изотопа уран-238 в природата;

в) "международен превоз на ядрен материал" означава превоз на партиди ядрен материал с всякакъв вид транспортни средства, които се изпращат извън пределите на държавата, от която произхожда товарът, започвайки от съоръжението на изпращача в тази държава и завършвайки до съоръжението на получателя в държавата - краен получател.

Член 2

1. Тази конвенция се прилага за ядрения материал, използван за мирни цели и намиращ се в процес на международен превоз.

2. С изключение на чл. 3 и 4 и ал. 3 на чл. 5 тази конвенция се прилага също и за ядрен материал, използван за мирни цели при използването, съхраняването и превозването на такъв ядрен материал вътре в страната.

3. Освен задълженията, специално приети от страните-участнички, в членовете, обхванати от т. 2, по отношение на ядрения материал, използван за мирни цели при използването, съхраняването и превозването вътре в страната, нищо в тази конвенция не може да бъде изтълкувано като засягане на суверенните права на държавите по отношение използването, съхраняването и превозването на такъв ядрен материал вътре в страната.

Член 3

Всяка държава-участничка в рамките на своето национално законодателство и в съгласие с международното право взема съответни мерки за осигуряване, доколкото е възможно, че по време на международен превоз ядреният материал, намиращ се в пределите на страната или на борда на кораб или самолет, пътуващ под нейна юрисдикция, ако такъв кораб или самолет участва в превозването в страната или извън нея, ще бъде защитаван в съответствие с равнищата, описани в приложение 1.

Член 4

1. Всяка държава-участничка не изнася или не разрешава да се изнася ядрен материал, ако тази държава-участничка не е получила гаранции, че този материал по време на международния превоз ще бъде защитен в съответствие с равнищата, описани в приложение 1.

2. Всяка държава-участничка не внася или не разрешава да се внася ядрен материал от която и да е страна, която не участва в тази конвенция, ако страната-участничка не е получила гаранции, че този материал по време на международния превоз на ядрения материал ще бъде защитен в съответствие с равнищата, описани в приложение 1.

3. Държавата-участничка в тази конвенция, не разрешава транзитен превоз на своята територия на ядрен материал по суша или по вътрешен воден път или чрез своите аерогари или морски пристанища между държави, които не са участнички в тази конвенция, ако същата държава-участничка не е получила гаранции в границите на възможното, че този материал ще бъде защитен по време на международния превоз в съответствие с равнищата, описани в приложение 1.

4. Всяка държава-участничка прилага в рамките на своето национално законодателство равнищата на физическа защита, описани в приложение 1, по отношение на ядрения материал, който се превозва от едно място в тази държава на друго място в същата държава през международни води или въздушно пространство.

5. Държавата-участничка, отговорна за получаване на гаранции, че ядреният материал ще бъде защитен в съответствие с равнищата, описани в приложение 1, съгласно горепосочените алинеи 1 - 3, определя и своевременно уведомява държавите, през чиито територии се предвижда да се превозва ядреният материал по суша или по вътрешен път или в чиито аерогари или морски пристанища се предвижда влизането на ядрения материал.

6. Отговорността за получаване на гаранциите, за които става дума в ал. 1, може по взаимно съгласие да бъде прехвърлена върху държавата-участничка, ангажирана в превоза като държава-вносител.

7. Нищо в този член няма да бъде тълкувано като каквото и да било засягане на териториалния суверенитет и юрисдикцията на държавата, включително суверенитета и юрисдикцията над нейното въздушно пространство и териториалните ѝ води.

Член 5

1. Държавите-участнички определят свой централен орган и пункт за връзка, отговарящи за физическата защита на ядрения материал и за съгласувани мерки за връщане и за ответни действия в случай на всяко незаконно преместване, използване или изменение на ядрения материал или в случай на реална опасност от такива действия, и взаимно се информират за тях непосредствено или чрез Международната агенция за атомна енергия.

2. В случай на кражба, грабеж или всяко друго незаконно присвояване на ядрен материал или реална опасност от такива действия държавите-участнички съгласно своето национално законодателство осигуряват максимално сътрудничество и оказват помощ за връщането и защитата на такъв материал на всяка държава, която се обръща към тях с подобна молба. В частност:

а) държавата-участничка взема съответните мерки за възможно най-бързото информиране на другите заинтересувани според нея държави във връзка с всякаква кражба, грабеж или друга незаконна форма на присвояване на ядрен материал или за реална опасност от такива действия, а също и за информиране, когато това е необходимо, на международните организации;

б) при необходимост заинтересуваните държави-участнички обменят информация помежду си или с международните организации за осигуряване защитата на застрашен ядрен материал, проверка на целостта на транспортния контейнер или връщането на незаконно присвоен ядрен материал и:

координират своите усилия по дипломатически и други съгласувани канали;

оказват помощ, ако им е поискана;

осигуряват връщането на похитен или загубен ядрен материал в резултат на гореупоменатите събития.

Начините за осъществяване на такова сътрудничество се определят от заинтересуваните държави-участнички.

3. Държавите-участнички по подходящ начин сътрудничат помежду си и се консултират пряко или чрез международната организация за получаване на препоръки относно организацията, експлоатацията и подобряването на системите за физическа защита на ядрения материал в процеса на международния му превоз.

Член 6

1. Страните-участнички вземат съответни мерки, съвместими със своето национално законодателство, за защита на секретността на всяка информация, която те получават от друга държава-участничка поверително по силата на положенията от тази конвенция или в резултат от участие в работата за осъществяване на тази конвенция. Ако страните-участнички предоставят поверителна информация на международни организации, вземат се мерки за осигуряване секретността на такава информация.

2. Съгласно условията на тази конвенция от страните-участнички не се изисква да предоставят каквато и да е било информация, която те нямат право да дават съгласно своето национално законодателство или която може да застраши безопасността на заинтересуваната страна и физическата защита на ядрения материал.

Член 7

1. Преднамереното извършване на:

а) действия без разрешение на компетентните органи, като получаване, владение, използване, предаване, видоизменяне, унищожаване или разпръскване на ядрен материал, което причинява или може да причини смърт или сериозна телесна повреда на всяко лице или съществена щета на собственост;

б) кражба на ядрен материал или присвояването му чрез грабеж;

в) присвояване или получаване на ядрен материал чрез измама;

г) действия, представляващи искане чрез заплахата със сила или прилагане на сила или заплашване под каквато и да е форма за предаване на ядрен материал;

д) заплашване:

да се използва ядрен материал за причиняване на смърт или сериозна телесна повреда на което и да е лице или да се причини значителен ущърб на собственост, или

да се извърши правонарушение, посочено в подточка "б", за да се принуди физическо или юридическо лице, международна организация или държава да извърши някакво действие или да се въздържи да го извърши;

е) опит за правонарушения, посочени в подточки "а", "б" или "в";

ж) действие, представляващо участие в правонарушения, посочени в подточки "а - е", представлява правонарушения, наказуеми от всяка държава-участничка в рамките на своето национално законодателство.

2. Всяка държава-участничка взема съответни мерки за наказване на правонарушенията, посочени в този член, имайки предвид сериозността на тези правонарушения.

Член 8

1. Всяка държава-участничка взема необходимите мерки за прилагане на своята юрисдикция за правонарушенията, посочени в чл. 7, в следните случаи:

а) когато правонарушението е извършено на територията на тази държава или на борда на кораб или самолет, регистрирани в тази държава;

б) когато предполагаемият правонарушител е гражданин на тази държава.

2. Всяка държава-участничка също взема необходимите мерки за прилагане на своята юрисдикция за тези правонарушения, при които предполагаемият правонарушител се намира на нейната територия и тя не го предава съгласно чл. 11 нито на една от държавите, посочени в т. 1.

3. Тази конвенция не изключва каквато и да е наказателна юрисдикция, осъществявана съгласно националното законодателство.

4. Освен държавите-участнички, посочени в т. 1 и 2, всяка държава-участничка може в съответствие с международното право да прилага своята юрисдикция за правонарушенията, посочени в чл. 7, когато при превозването на ядрен материал тя се явява в качеството на внасяща или изнасяща държава.

Член 9

След като се убеди в наличието на достатъчно основания, държавата-участничка, на територията на която се намира предполагаемият правонарушител, взема съответни мерки, включително и задържане под стража, съгласно своето национално законодателство, за да се осигури явяването му в съда или неговото предаване.

Мерките, взети съгласно този член, незабавно се довеждат до знанието на държавите, от които се изисква да приложат своята юрисдикция съгласно чл. 8, и когато това е необходимо - на всички останали заинтересувани страни.

Член 10

Държавата-участничка, на чиято територия се намира предполагаемият правонарушител, ако тя не го предава, без каквито и да е било изключения или неоправдано забавяне предава делото на своите компетентни органи за наказателно преследване чрез съдебно разглеждане съгласно законодателството на тази държава.

Член 11

1. Изброените в чл. 7 правонарушения се разглеждат като правонарушения, свързани с предаване на правонарушителите, включени във всяко съглашение за предаване, съществуващо между държавите-участнички. Държавите-участнички се задължават да включат във всички предстоящи съглашения за предаване тези правонарушения като правонарушения, свързани с предаване на правонарушителя.

2. Ако държавата-участничка, обуславяща предаването на правонарушителя с наличието на такова съглашение, получава искане за предаването на друга държава-участничка, с която не е свързана със съглашение за предаване, тя може при желание да разглежда тази конвенция като юридическа основа за предаването във връзка с такива

нарушения. За предаването действуват другите положения, предвидени от законодателството на държавата, която е получила искането.

3. Държавите-участнички, които не обуславят предаването на правонарушителите с наличие на съглашение, признават помежду си посочените правонарушения като правонарушения, свързани с предаване, по условията, предвидени от законодателството на държавата, получила искането.

4. Всяко от правонарушенията се разглежда за целите на предаването, извършвано между държавите-участнички, като правонарушение, извършено не само на това място, където е станало, но също и на територията на държавите-участнички, от които се иска да приложат своята юрисдикция съгласно т. 1 на чл. 8.

Член 12

На всяко лице, спрямо което се води съдебно следствие във връзка с което и да е от правонарушенията, посочени в чл. 7, се гарантира справедливо отношение през всички етапи на съдебното дирене.

Член 13

1. Държавите-участнички си оказват една на друга максимално съдействие във връзка с наказателните съдебни следствия, предприети по отношение на правонарушения, посочени в чл. 7, включително и предоставяне на намиращите се при тях доказателства, необходими за такова съдебно следствие. Във всички случаи се прилага законодателството на държавата, получила молба за съдействие.

2. Положенията на т. 1 на този член не засягат задълженията по който и да е друг договор, двустранен или многостранен, който урежда или ще урежда, напълно или частично, взаимното съдействие по наказателни въпроси.

Член 14

1. Всяка държава-участничка информира депозитара за своите закони и постановления, които се отнасят до прилагането на тази конвенция. Депозитарът периодично изпраща такава информация до всички държави - участнички в тази конвенция.

2. Държавата-участничка, в която е започнало наказателно преследване на предполагаем правонарушител, най-напред по възможност уведомява за окончателния резултат от съдебното следствие непосредствено заинтересуваните държави. Държавата-участничка също съобщава за окончателното решение на депозитара, който информира всички страни-участнички.

3. Ако правонарушението се отнася за ядрен материал, използван за мирни цели при използването, съхраняването и превозването вътре в страната, а предполагаемият правонарушител и ядреният материал остават на територията на държавата-участничка, на която е било извършено правонарушението, нищо в тази конвенция няма да се тълкува като искане към държавата-участничка да предоставя информация относно наказателното съдебно преследване, произтичащо от такова правонарушение.

Член 15

Приложенията съставляват неразделна част от тази конвенция.

Член 16

1. Пет години след влизането в сила на тази конвенция депозитарът свиква конференция на страните-участнички за разглеждане на въпроса за изпълнението на тази конвенция и за съответствието на нейния преамбюл, оперативната ѝ част и приложенията ѝ с изискванията на съществуващата в момента ситуация.

2. В бъдеще не по-често от един път на пет години мнозинството от страните - участнички в конвенцията, могат да свикват следващи конференции със същата цел, като се обърнат със съответно предложение към депозитара.

Член 17

1. В случай на спор между две или няколко държави-участнички относно тълкуването или прилагането на тази конвенция, тези държави-участнички провеждат съвместни консултации за уреждане на спора чрез преговори или чрез други мирни способности, приемливи за всички спорещи страни.

2. Всеки спор от подобен характер, който не може да се разреши по посочените в т. 1 начини, по молба на която и да е страна, участваща в спора, се предава на арбитраж или на Международния съд за вземане на решение. При предаване на спора на арбитраж, ако в течение на шест месеца след постъпването на молбата страните, участващи в спора, не се споразумеят относно организацията на арбитражното дело, една от страните може да се обърне с молба към председателя на Международния съд или към Генералния секретар на ООН да назначи един или повече арбитри. В случай на противоречиви молби на страните, участващи в спора, отнасянето на въпроса до Генералния секретар на ООН има приоритет.

3. Всяка държава-участничка може по време на подписването, ратифицирането, приемането или одобряването на тази конвенция или присъединяването към нея да заяви, че тя не се счита обвързана с едната или с двете процедури за разрешаване на спора, предвидени в т. 2. Другите държави-участнички не са свързани с каквато и да е процедура по уреждане на спора, предвидена в т. 2, по отношение на държавата-участничка, направила резерва по тази процедура.

4. Всяка държава-участничка, която е направила резерва съгласно т. 3, може във всяко време да я отмени, като уведоми за това депозитара.

Член 18

1. Тази конвенция ще бъде открита за подписване от всички държави в централните учреждения на Международната агенция по атомна енергия във Виена и в централните учреждения на Организацията на обединените нации в Ню Йорк от 3 март 1980 г. до влизането ѝ в сила.

2. Тази конвенция подлежи на ратифициране, приемане или одобряване от държавите, които са я подписали.

3. След влизането в сила тази конвенция ще бъде открита за присъединяване към нея на всички държави.

4. а) тази конвенция ще бъде открита за подписване от международните организации и регионалните организации с интеграционен или друг характер или за присъединяване на тези организации към нея при условие, че всяка такава организация се състои от суверенни държави и е компетентна за водене на преговори, сключване и прилагане на международни съглашения по въпросите, обхванати в тази конвенция;

б) по въпросите от тяхната компетентност тези организации от свое собствено име ползват правата и изпълняват задълженията, които тази конвенция дава на държава-участничка;

в) след като е станала участничка в тази конвенция, същата организация изпраща на депозитара съобщение, в което се посочва кои държави са нейни членки и кои членове от тази конвенция не се отнасят за нея;

г) такава организация няма никакъв допълнителен глас към гласовете, които имат държавите - участнички в нея.

5. Документите за ратифициране, приемане, одобряване или присъединяване се предават за съхраняване на депозитара.

Член 19

1. Тази конвенция влиза в сила на 30-ия ден след датата на предаването за съхраняване на депозитара на двадесет и първия документ за ратификация, приемане или одобряване.

2. За всяка държава, която ратифицира, приема или одобрява тази конвенция или която се присъединява към нея след датата на предаване на двадесет и първия документ за ратификация, приемане или одобряване, конвенцията влиза в сила на 30-ия ден след предаването от такава държава на своя документ за ратификация, приемане, одобряване или присъединяване.

Член 20

1. Без нарушаване на чл. 16 държава-участничка може да предложи поправки на тази конвенция. Предложената поправка се изпраща на депозитара, който незабавно я изпраща на всички държави-участнички. Ако мнозинството от държавите-участнички искат от депозитара да се свика конференция за разглеждане на предложените поправки, депозитарът кани всички държави-участнички на такава конференция, която се открива не по-рано от 30 дни след изпращането на поканите. Всяка поправка, приета на конференцията с мнозинство от две трети от гласовете на държавите-участнички незабавно се разпраща от депозитара на всички държави-участнички.

2. Поправката влиза в сила за всяка държава-участничка, която е предала за съхраняване документ за ратификация, приемане или одобряване на поправката, на 30-ия ден след датата, на която две трети от държавите-участнички са предали документите си за ратификация, приемане или одобряване за съхраняване от депозитара. След това поправката влиза в сила за всяка друга държава-участничка от деня на предаването от тази държава за съхраняване на нейния документ за ратификация, приемане или одобряване на поправката.

Член 21

1. Всяка държава-участничка може да денонсира тази конвенция, като уведоми писмено депозитара.

2. Денонсирането влиза в сила сто и осемдесет дни след датата на получаването на уведомяването от депозитара.

Член 22

Депозитарът незабавно уведомява всички държави:

- а) за всяко подписване на тази конвенция;
- б) за всяко предаване за съхраняване на документ за ратификация, приемане, одобряване или присъединяване;
- в) за всяка резерва или отмяна на такава резерва съгласно чл. 17;
- г) за всяко съобщение, направено от която и да е организация, съгласно т. 4 "в" на чл. 18;
- д) за влизането в сила на тази конвенция;
- е) за влизането в сила на всяка поправка на тази конвенция;
- ж) за всяко денонсиране, обявено съгласно чл. 21.

Член 23

Оригиналът на тази конвенция, текстът на която на английски, арабски, руски и френски езици е еднакво автентичен, се предава за съхраняване на Генералния директор на Международната агенция по атомна енергия, който изпраща заверени копия от конвенцията на всички държави.

В уверение на което долуподписаните, надлежно упълномощени, подписаха тази конвенция, открита за подписване във Виена и Ню Йорк на 3 март 1980 г.

Приложение 1

Равнища на физическа защита, използвани при международен превоз на ядрен материал, класифициран в приложение 2

1. Равнищата на физическа защита на ядрения материал по време на съхраняване, свързано с международен превоз на ядрен материал, включват:

а) за материали от категория III - съхраняване в пределите на зона, достъпът към която се контролира;

б) за материали от категория II - съхраняване в пределите на зона, която се намира под постоянно наблюдение на охраната или от електронни прибори, обкръжена от физическа бариера с ограничен брой входни пунктове при съответен контрол, или в пределите на каквато и да е друга зона с аналогично равнище на физическа защита;

в) за материали от категория I - съхраняване в пределите на защитена зона така, както е определена по-горе за материали от категория II, достъпът в която освен това е разрешен само за лица, чиято благонадеждност е установена, и която се намира под наблюдение на охраната, поддържаща постоянна тясна връзка със съответните сили на контрадействия. Целта на конкретните мерки, които се вземат при такива случаи, е откриване и предотвратяване на всякакви нападения, неразрешен достъп или неразрешено изземване на материал.

2. Равнищата на физическа защита на ядрения материал по време на международен превоз включват:

а) за материали от категория II и III - превозът се извършва, като се вземат специални предпазни мерки, включително предварителна договореност между изпращача, получателя и превозвача и предварително съглашение между физически и юридически лица, намиращи се под юрисдикцията и ръководещи се от правните норми на изнасящите и внасящите държави, което определя времето, мястото и процедурата за предаване отговорността при превоза;

б) за материалите от категория I превозът се извършва, като се вземат специални предпазни мерки, както това е определено по-горе за превоз на материали от категория II и III, и освен това под постоянното наблюдение на охраната и при условия, които осигуряват тясна връзка със съответните сили за контрадействия;

в) за природния уран във форма, различна от формата на руда или рудни остатъци, защитата при превоза на количества, превишаващи 500 кг, включва предварително уведомяване за превоза, в което се посочват видът на транспорта, предполагаемото време на пристигане и потвърждение за получаването на товара.

Класификация на ядрения материал

Материал	Форма	Категория		
		I	II	III
1. Плутоний	Необлъчен	2 кг или повече	по-малко от 2 кг но повече от 500 г	500 г или по-малко, но повече от 15г.
2. Уран-235	Необлъчен - уран, обогатен с изотоп уран-235 от 20% или повече - уран, обогатен с изотоп уран-235 от 10 до 20% - уран с обогатяване, по-високо повече от природното, но със съдържание на изотопа уран-235, по-малко от 10%	5 кг или повече	по-малко от 5кг но повече от 1кг	1кг или по-малко но повече от 15г
			10кг или повече	По-малко от 10кг, но повече от 1кг До 10кг и повече
3. Уран-233	Необлъчен	2 кг или повече	по-малко от 2 кг но повече от 500г	500 г или по-малко, но повече от 15г.
4. Облъчено гориво			обеднен или природен уран, торий или слабо обогатено гориво (със съдържание дялящи се изотопи по-малко от 10%) г,д	

а. Целият плутоний с изключение на плутония, чиято изотопна концентрация превишава 80% от плутоний-238.

б. Материал, необлъчен в реактора, или материал, облъчен в реактора, но с равнище на облъчване, равно или по-малко от 100 рад/ч на разстояние 1 м без защита.

в. Количествата, попадащи в категория III и природният уран следва да се защищават изхождайки от съображенията за практическа целесъобразност.

г. Въпреки че се препоръчва дадено равнище на защита, държавите могат, изхождайки от конкретните обстоятелства, да определят друга категория на физическа защита.

д. Друго гориво, което преди облъчването, в зависимост от първоначалния състав на дялящия се материал, е попаднало в категория I или II, може да бъде понижено по равнище не повече от една категория, ако равнището на излъчване на горивото надвишава 100 рад/ч на разстояние 1 м без защита.

Съгласно Указ № 341 на Държавния съвет от 3.02.1984 г., ДВ, бр. 12 от 1984 г. Конвенцията за физическа защита на ядрения материал от 1980 г. се ратифицира от българска страна със следната резерва:

"Народна република България не се счита обвързана с точка 2 на чл. 17 от конвенцията относно предаване на арбитраж или в Международния съд на споровете, възникнали при тълкуването или прилагането на конвенцията, по молба на която и да е страна, участваща в спора."

Резервата е оттеглена съгласно точка 32 от Закон за оттегляне на резерви и декларации по международни конвенции относно задължителната юрисдикция на Международния съд и на Международния арбитраж (ДВ, бр. 8 от 1994 г.).